

Література:

1. Про утворення Ради з питань реформування системи охорони здоров'я : постанова Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2009 р. № 1242 // Офіц. вісн. України. – 2009. – № 9. – С. 30. – Ст. 403.
2. *Загородній В. В.* Механізми державного регулювання реформуванням системи охорони здоров'я : автореф. дис. ... к.держ.упр. : спец. 25.00.05 / В. В. Загородній. – К., 2001. – 17 с.
3. *Кармишев Д. В.* Концепція інноваційних перетворень: міжгалузевий підхід до реформування системи охорони здоров'я (державноуправлінські аспекти) / Д. В. Кармишев. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2004. – 304 с.
4. *Перетяка О. П.* Навіщо потрібен головний лікар / О. П. Перетяка // Дзеркало тижня. – 2003. – № 21. – С. 12–14.
5. *Радиш В. Г.* Державне управління охороною здоров'я в Україні: генезис та тенденції розвитку : автореф. дис. ... д.держ.упр. : спец. 25.00.01 / В. Г. Радиш. – К., 2003. – 38 с.
6. *Скалацький В. М.* Інформаційне суспільство: сучасні теорії та моделі (соціально-філософський аналіз) : автореф. дис. ... к.філос.н. : спец. 09.00.03 / В. М. Скалацький. – К., 2006. – 17 с.
7. *Солоненко І. М.* Державне управління охороною здоров'я / І. М. Солоненко / Економічна теорія і державна політика в Україні в перехідній економіці ; за заг. ред. І. Розпутенка та Б. Лессера ; Практикум. – Кн. II. – К. : К.І.С., 2004. – 460 с.
8. *Солоненко Н. Д.* Державне управління перебудовою галузі охорони здоров'я в умовах обмежених ресурсів в Україні : автореф. дис. ... к.держ.упр. : спец. 25.00.05 / Н. Д. Солоненко. – К., 2004. – 18 с.

Надійшла до редколегії 19.11.2012 р.

УДК 342.553

О. Г. КУЧАБСЬКИЙ, А. В. МЕЛЯКОВ

**ГРОМАДСЬКІ РАДИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ГУМАНІТАРНИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ:
ПОТЕНЦІАЛ І ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ**

Проаналізовано перспективи участі громадських рад у реалізації гуманітарної політики на рівні регіонів. Показано, що громадські ради мають значний кадровий та інформаційний потенціал. Зроблено висновок про недостатньо ефективне використання цього потенціалу.

Ключові слова: громадські ради, гуманітарна політика, регіональний рівень.

In the article the prospects of participation of public advices are analysed in realization of humanitarian politics at the level of regions. It is shown that public advices have considerable skilled and informative potential. Drawn conclusion about the effective not enough use of this potential.

Key words: public counsels, humanitarian politics, regional level.

На сьогодні система управління гуманітарним розвитком на регіональному рівні, як правило, включає такі елементи:

– департаменти, управління та головні управління обласних державних адміністрацій (ОДА) гуманітарного блоку: освіти і науки, культури і туризму, сім'ї, молоді та спорту;

– комітети (комісії) гуманітарного спрямування обласних рад: з питань науки, освіти, культури, історичної спадщини, духовності та національних меншин, молодіжної політики, фізичної культури, спорту і туризму тощо;

– комітети (комісії) гуманітарного спрямування громадських рад (ГР) при ОДА: у справах сім'ї та молоді; освіти і науки; культури і туризму; з питань фізичної культури та спорту; з питань національно-патріотичного виховання молоді; з питань розвитку духовності, моралі, благодійної діяльності, міжнародних відносин, тощо;

– робочі групи громадських гуманітарних рад (ГГР) при ОДА: з питань освіти і науки; з питань культури і мистецтва; з охорони здоров'я, фізичної культури та екологічної безпеки; із суспільних комунікацій. Формування назв та предметна спрямованість підрозділів саме цих органів, на відміну від трьох вищенаведених, є найбільш усталеними, адже являють собою кальку структурних частин Громадської гуманітарної ради при Президентові України.

Таким чином, можна говорити про наявність належного інституціонального забезпечення процесів гуманітарного розвитку регіонів України. Проте надзвичайно актуальними залишаються питання взаємодії органів державної влади та НДО у виконанні місцевих програм соціально-економічного та гуманітарного розвитку, підвищення якості того інтелектуального продукту, що продукується громадськими радами, синхронізації дій представників влади та “третього сектора” у справі задоволення гуманітарних потреб членів територіальних громад, посилення горизонтальних зв'язків між консультативно-дорадчими органами, уникнення дублювання їх повноважень і функцій.

Проблематика залучення громадськості до реалізації державної політики з кожним роком посідає все більш помітне місце в працях фахівців з державного управління, політології, соціології, філософії, інших суспільних наук. Безпосередньо громадським радам присвячено наукові розвідки О. Антонової, О. Самбук, Т. Андрійчук, А. Берези, А. Крупника, С. Рудницького та ін. Цінним джерелом емпіричної інформації щодо громадянської участі в процесах управління в Україні є дослідження таких фахівців, як М. Лациба, Г. Палій, О. Резнік. Серед представників вітчизняної школи державного управління, які

вивчають механізми реалізації загальнодержавних і регіональних проектів гуманітарного розвитку, можна назвати В. Бульбу, О. Кулініча, П. Петровського, О. Радченка, В. Трощинського. Для розуміння масштабів і динаміки розвитку інститутів громадянського суспільства в Україні важливе значення мають результати соціологічних досліджень, що проводяться Інститутом соціології НАН України, Фондом “Демократичні ініціативи”, Центром ім. О. Разумкова.

Проте тематика участі консультативно-дорадчих органів у виробленні та реалізації гуманітарної політики на регіональному рівні на даний час залишається на периферії дослідницьких зацікавлень.

Метою статті є визначення перспектив використання потенціалу громадських рад у реалізації державного управління гуманітарним розвитком регіонів України.

Основні положення та висновки статті зроблені на основі опрацювання сторінок “Громадська рада” офіційних веб-сайтів усіх обласних державних адміністрацій, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а також уряду АР Крим. З метою перевірки актуальності та точності отриманих даних також використовувалися матеріали порталу громадських рад України.

Традиційною складовою матеріалів, присвячених розвитку громадянського суспільства в Україні, є наголос на низькій громадській активності населення нашої держави. Емпіричною основою таких тверджень є, як правило, дані моніторинрів Інституту соціології НАН України, які засвідчують, що до складу громадської організації, фонду, асоціації в 2009 р. себе зараховували 1,3 %, а в 2010 р. – 1,2 % громадян. Підкреслюючи мізерність подібних показників, тим не менше відзначаємо, що в 2007 р. кількість таких громадян дорівнювала 0,7 %, а в 2008 р. – 0,9 %. Натомість, протягом 2004 – 2010 рр. чисельність громадян, які не належать до жодної з громадських або політичних організацій, залишалась стабільно високою і не виходила за межі 83 % [4, с. 488]. Одночасно в Україні відбувається збільшення чисельності громадських організацій. Так, за даними Державної служби статистики, кількість громадських об’єднань та їх осередків у 2009 р. дорівнювала 59321, у 2010 р. – 63899, у 2011 р. – 67696, а у 2012 р. – 71767 [3, с. 224].

Очевидно, що чисельність рад має бути адекватною тим завданням, які стоять перед цими органами в конкретному регіоні, що фактично і зафіксовано в п. 7 Типового положення, відповідно до якого кількісний склад громадської ради визначається установчими зборами. Опрацювання протоколів установчих зборів ГР і розпоряджень голів ОДА показало, що найбільшими за кількістю членів є громадські ради при Київській МДА (221 особа), Сумській ОДА (217), Львівській ОДА (192), Харківській ОДА (170), Одеській ОДА (128), Тернопільській ОДА (112). Серед найменших за чисельністю: ГР при Хмельницькій ОДА (18 осіб), Дніпропетровській та Чернівецькій ОДА (по 25 в кожній), Миколаївській ОДА (26 осіб).

Варто відзначити, що склад членів ГР безпосередньо відображає кількість НДО, які виявили бажання брати участь в її роботі, адже відповідно до п. 7. Типового положення, до складу громадської ради може бути обрано не більше ніж по одному

представнику від кожного інституту громадянського суспільства (ІГС). Результати проведеного нами дослідження показують, що кількісні параметри рад безпосередньо не впливають позитивно на їх роботу, як і не є гарантією незадовільних результатів її діяльності. Зокрема, однією з найбільш ефективно працюючих ГР є Миколаївська обласна, що складається з 26 осіб. Натомість одна з найбільших за складом – рада при Тернопільській ОДА, судячи з матеріалів офіційного сайту облдержадміністрації, хоча і існує, проте не працює взагалі.

Примітно, що кількість комітетів (комісій), на які поділяється рада, не завжди корелюється з її загальною чисельністю. Так, якщо ГР при Львівській ОДА складається з 29, а при Одеській з 26 комітетів, то ради при Сумській та Харківській облдержадміністраціях з 12 комітетів кожна. У той же час, обласні ГР Вінничини (51 особа) та Рівненщини (48 осіб) мають у своєму складі 19 та 12 комітетів відповідно. У переліку комісій і комітетів значне місце посідають ті, які опікуються проблемами соціального та гуманітарного розвитку. Наприклад, у Вінницькій ГР таких нараховується 12 з 19, Запорізькій – 7 з 17, Львівській – 10 з 26, Херсонській – 5 з 9, Чернівецькій – 3 з 4.

Можемо стверджувати, що недосконала структура, надмірна подрібненість ради на комітети та комісії очевидно перешкоджає регулярній та ефективній роботі. Повною мірою це стосується і комітетів соціального та гуманітарного спрямування. Так, відповідно до рішення ГР (склад – 49 осіб) при Херсонській ОДА від 30 січня 2012 р. було ліквідовано один з дев'яти комітетів, а саме – з питань розвитку спорту та фізичної культури у зв'язку з відсутністю мінімальної кількості його членів. У той же час, серед ГР, які найбільш активно працюють у соціальній і гуманітарній царині, можна відзначити Луганську (чотири комітети, з них два – соціально-гуманітарного спрямування), Полтавську (вісім комітетів, з них чотири – соціально-гуманітарного спрямування). Не завжди доречним є поєднання в низці об'єктів уваги одного комітету очевидно різних проблем. В якості прикладу можемо навести комітет з питань місцевого самоврядування та гендерних питань (Вінницька обласна ГР), комісію з охорони здоров'я, сім'ї материнства, дитинства, екології, паліативної та хоспісної допомоги (Івано-Франківська обласна ГР), комітет з етнографії, духовності та розвитку зеленого, сільського та арт-туризму (Одеська обласна ГР).

Необхідно наголосити на рухомості персонального складу громадських рад. Так, протягом існування ГР при Запорізькій ОДА кількість її членів зменшилася з 108 (станом на 25.01.11 р.) до 94 осіб (станом на 20.03.12 р.) Проведене нами дослідження показало, що головною причиною подібних змін є низька дисципліна представників ІГС і, як наслідок, застосування до них п. 10 Типового положення, яким передбачено, що членство припиняється на підставі рішення громадської ради в разі систематичної відсутності її члена на засіданнях без поважних причин (більше ніж два рази). Відзначимо, що в низці регіонів наведене положення було пом'якшене шляхом збільшення кількості можливих пропусків до трьох. Тим не менше, питання щодо виключення недисциплінованих членів ГР посідають своє помітне місце в протоколах засідань.

Наприклад, на трьох послідовних засіданнях ГР при Донецькій ОДА було прийнято рішення про виключення: 27.12.11 р. – 13 осіб, 01.02.12 р. – три особи, 06.03.12 р. – сім осіб. Таким чином, протягом трьох календарних місяців зі складу громадської ради за систематичне невідвідування її засідань було виключено 23 з 71 особи початкового складу. Як показано вище, подібні рішення були прийняті і ГР при Запорізькій ОДА. Зокрема, було припинено членство в раді спочатку 13 осіб (20.12.2011 р.), а згодом ще 21 особи (21.02.12 р.), що в сумі дорівнює понад третині від початкового складу ГР. Рішенням від 24 листопада 2011 р. було виключено вісім осіб із складу громадської ради при Житомирській ОДА, а 27 жовтня 2011 р. виключені із числа членів Харківської обласної ГР відразу 23 делегати ІГС. Ураховуючи, що останні можуть спрямувати до складу ГР не більше ніж одного представника, стає зрозумілим, що через безвідповідальність власних співробітників десятки НДО в регіонах втрачали можливість впливати на вироблення та впровадження актуальних для територіальної громади рішень принаймні протягом того часу, поки на їх місце не обиралися нові особи. Рівень дисциплінованості членів ГР впливає і на процедурну складову їх діяльності, унеможливаючи прийняття конкретних рішень за результатами роботи через відсутність кворуму, як, наприклад, відбувалося під час засідань ГР при Запорізькій ОДА. Також наднизька явка призводить до необхідності переформатування заходів, як сталося із засіданням ГР при Чернігівській ОДА від 24.05.12 р., яке у зв'язку з відсутністю 38 з 68 її членів було перетворено на розширене засідання президії ради.

Для дослідників ролі громадських рад у реалізації програм соціального та гуманітарного розвитку регіонів важливе значення має не стільки кількісний, скільки якісний склад цих дорадчих органів. Зокрема, мова йде про рівень компетентності та обізнаності членів ГР у проблемах гуманітарного та соціального розвитку регіону, наявність досвіду їх розв'язання. На основі опрацювання переліку інститутів громадянського суспільства, можна говорити про їх надзвичайно проблемно-тематичну різноманітність. Досліджуючи сукупність ІГС соціального та гуманітарного спрямування, презентованих у діяльності громадських рад, виокремимо такі, найбільш поширені групи:

– ветеранські об'єднання: ветеранів Великої вітчизняної війни, вояків ОУН УПА, ветеранів локальних війн, ветеранів війни в Афганістані, ветеранів Збройних сил тощо;

– об'єднання жертв політичних репресій, жертв нацизму, антифашистські організації тощо;

– об'єднання інвалідів, осіб з соціально-небезпечними хворобами (СНІД, туберкульоз тощо);

– об'єднання культурно-просвітницького напрямку (“Просвіта”, “Знання”, Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, Всеукраїнська спілка краєзнавців);

– молодіжні об'єднання (Національна скаутська організація, Спілка української молоді);

– національно-культурні об'єднання та спілки (азейбарджанські, болгарські, вірменські, єврейські, молдавські, німецькі, польські, ромські, російські, угорські тощо);

– об'єднання за професійною ознакою та спілки (бібліотекарів, вчителів, журналістів, лікарів, письменників, художників).

На окрему увагу заслуговує група організацій, що ставлять за мету вшанування та примноження козацьких традицій. Проведені нами підрахунки показали, що саме ця група є найбільш чисельною і, на відміну від вищенаведених, презентована низкою осередків в усіх без виключення областях України. Так, до складу ГР при Донецькій ОДА входять п'ять козацьких організацій, Житомирській – 4, Запорізькій – 3, Луганській – 3, Одеській – 8, Полтавській – 3, Сумській – 6, Харківській – 6.

Поряд із кількістю організацій, що ставлять за мету вирішення завдань соціального та гуманітарного розвитку, важливою є інформація щодо персональних професійних характеристик членів ГР. Проте станом на 1 вересня 2012 р. лише ГР при Закарпатській ОДА репрезентувала якісний потенціал своїх членів, навівши на власному окремому сайті відомості про вік, освіту, досвід практичної роботи осіб, які входять до складу ради, а також щодо терміну функціонування ІГС, які делегували своїх представників до ГР. Зняти дефіцит подібної інформації можна в стислі терміни, адже всі необхідні відомості акумульовані в управліннях внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю облдержадміністрацій. Ще одним джерелом вищенаведених даних можуть бути пакети документів, що їх подають НДО для участі в різноманітних конкурсах соціальних та гуманітарних проєктів. Серед іншого наявність такої інформації та її доступність для аналізу дасть змогу запобігти звинуваченням у некомпетентності, необізнаності та безвідповідальності членів ГР, слугуватиме додатковою гарантією зваженості та прийнятності рішень цього дорадчого органу.

Наявна інформація дає підстави визначити низку аспектів гуманітарного розвитку, яким було приділено увагу ГР в їх поточній роботі:

– діяльність з увічнення видатних постатей загальнонаціональної та регіональної історії, героїв війни, жертв нацизму, шляхом відкриття пам'ятних знаків, меморіалів, тощо (АР Крим, Одеська, Полтавська області);

– співучасть у діяльності краєзнавчого, історико-культурного характеру (Волинська, Закарпатська, Запорізька, Миколаївська, Полтавська, Чернігівська області);

– підтримка книговидання, бібліотечної справи (Закарпатська, Київська області);

– діяльність з профілактики негативних явищ у підлітковому та молодіжному середовищі (Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Сумська області);

– діяльність із захисту прав дітей, популяризація відповідального батьківства (Київська, Херсонська, Чернігівська області);

– співучасть у покращенні стану музейних, заповідних об'єктів (Київська, Запорізька, Чернігівська області);

– сприяння розвитку фізичної культури та масового спорту (Кіровоградська, Рівненська області);

– сприяння розвитку мистецьких закладів (Миколаївська, Полтавська області).

Об'єктивне оцінювання практичної діяльності ГР у гуманітарній сфері ускладнюється кількома чинниками. Перший – нетривалий період існування самих рад. Більшість цих органів розпочали практичну роботу лише навесні 2011 р., а отже, не змогли взяти повноцінну участь у реалізації поточних планів соціального та гуманітарного розвитку, що, втім, не виправдовує відсутність на офіційних сайтах ОДА звітів про роботу ГР за 2011 р.

Другий чинник – розпорошеність відповідної інформації по різних джерелах. Посадові особи, відповідальні за висвітлення роботи ГР, як правило, вміщують відомості про участь їх представників у різноманітних заходах у рубриці “Новини”. Відзначаючи як позитивний сам факт наявності інформації, наголосимо, що жанр новинних повідомлень не дає змоги з'ясувати, яку роль було відведено громадській раді в цій справі: ініціатора, організатора, учасника чи протокольної присутності. Відповідь на ці питання можна отримати лише з трьох документів: планів роботи, текстів протоколів і рішень засідань ГР.

Третій проблемний момент, що не дозволяє належним чином оцінити діяльність ГР, – надзвичайна малозмістовність, а подекуди і повна відсутність офіційних документів. Так, судячи з наявної інформації, протягом 2011-2012 рр. питання гуманітарної політики обговорювались на засіданнях ГР при: Уряді АР Крим, облдержадміністраціях Волинської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Херсонської, Хмельницької, Чернівецької, Чернігівської областей. Разом з тим, розвиток гуманітарної сфери залишився поза увагою членів ГР в шести регіонах України.

Слід наголосити і на недостатній актуальності вміщеної інформації. Навіть в тих регіонах, де громадські ради активно працюють, відсутні протокольні рішення, що висвітлюють практичну діяльність рад протягом поточного 2012 р. Не в усіх областях нашої держави уявляється можливим відслідкувати процес проходження рішення ГР від його обговорення до втілення на практиці. Зокрема, така інформація вміщена лише на сторінках Уряду АР Крим, Волинської, Закарпатської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Херсонської, Чернігівської областей.

Проведений аналіз дає підстави для визначення низки рис, що є спільними в діяльності громадських рад при ОДА більшості регіонів України.

Перше. Сплеск активності на першому етапі діяльності ГР (січень – квітень 2011 р.). Саме в цей період відбулося організаційне становлення ГР у більшості регіонів: були визначені представниками ІГС та затверджені головами ОДА персональні склади рад у цілому та їх комітетів (комісій), прийняті Положення та Регламенти діяльності ГР. Також у цей період були прийняті перші перспективні плани діяльності ГР. Саме в першій половині 2011 р. були зроблені кроки і щодо належного інформаційного забезпечення діяльності ГР. На офіційних сайтах усіх

двадцяти чотирьох ОДА, міськдержадміністраціях Києва та Севастополя, а також на сайті Уряду АР Крим були утворені відповідні рубрики (сторінки).

Друге. Уже на першому етапі своєї діяльності ГР зіткнулися з низкою проблем, серед яких особливе місце посіло кадрове питання. Ураховуючи низьку дисципліну членів ГР, на виконання вимог Типового положення в кількох регіонах України відбулися масові виключення, що призводили до зміни/заміни у складі рад десятків представників ІГС. Це, у свою чергу, спричинило зміни у структурі ГР, які позначилися на персональному складі керівництва рад, у деяких випадках стали підставою для зменшення кількості її комітетів (комісій).

Третє. Однією з найбільш очевидних проблем у діяльності ГР є своєчасність та якість планування їх роботи. Існуючі плани роботи наповнені декларативними матеріалами, виконання яких не передбачає появи конкретного інтелектуального продукту. Лише в кількох регіонах до плану дій включені практичні дії, як то: дослідження якості послуг (освітніх, медичних, фармацевтичних), моніторинг стану тих чи інших об'єктів соціальної та гуманітарної сфери (спортивні споруди, бібліотеки, пам'ятки історії та культури). Зміст планів роботи ГР характеризує ці органи скоріше як контролюючі, але не дорадчо-консультативні. Привертає увагу запізнення із прийняттям планів роботи. Опрацювання протоколів засвідчило, що в низці регіонів план роботи ГР на 2012 р. розглядався лише в березні – травні 2012 р., хоча сам факт наявності такого плану вже можна розглядати як позитивну рису.

Четверте. Попри помітні успіхи на початковому етапі своєї роботи, станом на середину 2012 р. приклади якісного і своєчасного інформування громадськості про діяльність ГР є поодинокими. Натомість, все більш поширеним стає нехтування необхідністю належного інформаційного супроводу роботи ГР, систематичне порушення вимог п. 4.7 та п. 16 Типового положення, що знайшли своє відображення в Регламентах діяльності рад всіх без виключення регіонів України. Як результат, факти вміщення на веб-сайтах органів влади інформації про існування консультативно-дорадчих органів, але не про їхній внесок в зміст прийнятих рішень, стають все більш очевидними для представників наукового середовища [1; 2].

Відмінності між відкритістю, задекларованою на папері, і реальним станом речей є ще більш очевидними після ознайомлення з окремими положеннями регіональних Концепцій розвитку громадянського суспільства. На сторінках останнього документу, незалежно від регіону походження, як правило, містяться численні наголоси на необхідності широкого та своєчасного висвітлення діяльності як органів влади, так і ІГС. Більше того, поінформованість членів територіальної громади про приклади ефективної взаємодії влади та НДО абсолютно слушно розглядається як чинник формування політичної культури та підвищення громадянської активності, зменшення дефіциту яких є одним з найбільш актуальних завдань сьогодення. Разом з тим, ГР низки областей виявилися неспроможними до інформування громадськості про свою діяльність навіть протягом перших двох років свого існування.

Література:

1. Меляков А. В. Проблеми інформаційного супроводу діяльності громадських гуманітарних рад / А. В. Меляков // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : ДокНауцДержУпр, 2012. – № 2 (10).

2. Палій Г. О. Щодо активізації взаємодії організацій громадянського суспільства із органами влади / Г. Палій // НІСД при Президентові України. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/881>.

3. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році : Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України. – К. : НІСД, 2012. – 256 с.

4. Українське суспільство 1992 – 2010. Соціологічний моніторинг / за ред. д.е.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. – К. : Ін-т соціології НАН України, 2010. – 636 с.

Надійшла до редколегії 27.09.2012 р.

УДК 351

О. Г. ПУХКАЛ

**ПОШУК ПРИРОДНОГО ШЛЯХУ
РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА –
ІМПЕРАТИВ НОВІТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ**

Проаналізовано особливості функціонування та основні сценарії розвитку громадянського суспільства в Україні, запропоновано авторські рекомендації щодо оптимізації взаємовідносин держави та громадянського суспільства на сучасному етапі.

Ключові слова: громадянське суспільство, інститути громадянського суспільства, держава, державне управління, політична система.

The functioning characteristics and basic scenarios of civil society in Ukraine are analyzed. The author suggests recommendations on optimizing relations between state and civil society at the present stage.

Key words: civil society, the institutes of civil society, state, public administration, political system.

Україна здійснює складний демократичний перехід до політично організованого, відповідального суспільства нової якості, в якому поступово підвищується рівень ділової активності та політичної участі громадян, забезпечення їхніх прав і свобод, формується нова структура соціального простору. Успішність сучасних модернізаційних процесів зумовлюється передусім вибором найдоцільнішої моделі демократії, здатної забезпечити